

LBRIS

We know
books

Jasper Fforde

NUANȚE DE CENUȘIU
Călătoria spre Înaltul Șofran

Traducere din limba engleză
Ruxandra Eugenia Târcă

CUPRINS

Zorii în Vermillon	7
Vopseaua și Purpuriul	22
Cuvântul	30
Drumul spre Carminul de Răsărit	35
Carminul de Răsărit	49
Casa	59
Sally Gamboge și o Cenușie	67
Prefecții	77
Tommo Chinovar	89
Antibiblioteca	97
Courtland Gamboge	103
Coloriumul	115
O sprânceană	121
Ceapă murată și cremă de zahăr ars	131
Târgul de Căsătorii din Carminul de Răsărit	138
Micul dejun	151
Fordul Model T	160
Dealul Ruginiu	167

Zane G49	175
Carantină	181
Întoarcerea acasă	188
Lucy, Violeta și Daisy	192
DeMov	205
Prin jurul satului	214
Dorian și Imogen	230
Școală, poezie, colaborare	237
Trei întrebări	252
Colorimea Sa, Matthew Gloss	258
Cromogenția	264
Polemici la cină	273
Patrula de graniță	284
Fulgerul globular	293
Ochii și Coloristul	303
Hochei cu mingea	309
Violeta și demeritele	317
Tommo și tata	328
Prânzul	335
Joseph Yewberry	342
<i>Peptwloit</i> și Vermeer	346
Recensământul scaunelor	354
Melci, gem și un Bilet	365
Biletul	371
Ultima mea seară în beznă	377
Planuri de nuntă	383
Călătorim departe	387
Spre turnul de artilerie	401
Turnul de artilerie	408

Un vestitor grăiește	416
Să tot fie linguri	424
Courtland	430
Drumul către casă	438
Întoarcerea în Carminul de Răsărit	446
Duminică dimineața	453
Ishihara	459
Familia de Mov	465
Sacrificii	468
Mulțumiri	471

ZORII ÎN VERMILLON

2.4.16.55.021: Privind deplasările în Colectivă: bărbații trebuie să poarte codul de îmbrăcăminte nr. 6. Pălăriile sunt recomandate, dar nu obligatorii.

Am început cu tatăl meu, care nu voia să vadă Ultimul Iepure, și am sfârșit în îmbrățișarea unei plante carnivore. Ca să fiu sincer, aveam alte planuri. Nădăjduiam să pătrund prin însurătoare în familia Oxblood¹ și să mă alătur dinastiei lor. Asta se întâmpla însă cu patru zile în urmă, înainte s-o întâlnesc pe Jane, să recuperez tabloul de Caravaggio sau să hălăduiesc prin Înaltul Șofran. Așa că, în loc să mă hrănesc cu năzuințele măririi Cromatice, am făcut o baie în suc digestiv al unui arbore yateveo². Cumplit de supărătoare toată treaba asta!

Există totuși și părți bune! În primul rând, am avut bafta să mă cufund cu capul în jos. În mai puțin de un minut, aveam să mă înec, lucru preferabil unei descompuneri ce s-ar întinde pe mai multe săptămâni. În al doilea rând, și mai important chiar, n-aveam să mor neștiutor. Descoperisem ceva ce nu se poate cumpăra cu toate meritele și îndatoririle civice din lume: adevărul. Nu *întregul* adevăr, dar o parte însemnată. De-asta era cumplit de supărătoare treaba. Nu puteam face nimic cu el. Iar adevărul era prea

---

¹ Literal „sânge de bou“ – nuanță maronie de roșu, un roșu mai aristocratic (n.tr.)

² Plantă carnivoră legendară din America Centrală (n.red.)

important și prea grozav pentru a fi trecut cu vederea. Oricum, îl ținusem în mâini timp de-o oră și îi înțelesesem tâlcul.

N-am pornit în căutarea adevărului. De fapt, am fost trimis în Hotarele Îndepărtate ca să întocmesc un recensământ al scaunelor și să învăț smerenia. Până la urmă, adevărul m-a găsit pe mine, așa cum obișnuiesc marile adevăruri, asemenea gândului pierdut în căutarea unei minți. Am găsit-o și pe Jane – sau, mai degrabă, ea m-a găsit pe mine. Contează prea puțin. Ne-am găsit unul pe altul. Și, cu toate că ea e Cenușie, iar eu Roșu, ne una aceeași sete de dreptate ce străpunge legile Cromaticii. O iubeam, ba, mai mult, bănuiam că și ea mă iubea pe mine. La urma urmei, își ceruse scuze înainte să-mi facă vânt în pustietatea de sub coroana înfrunzită a arborelui yateveo, și n-ar fi făcut una ca asta dacă n-ar fi nutrit ceva sentimente față de mine.

Așadar, ne aflăm cu patru zile în urmă, în Vermillon, Centrul Regional al Sectorului Roșu de Apus. Eu și tata sosiserăm cu trenul cu o seară în urmă și ne hotărâserăm să înnoptăm la Dragonul Verde. Luaserăm parte la Cântarea de Dimineață și acum luam micul dejun, mâhniți, dar deloc surprinși că matinalii Cenușii devorasera toată șunca, a cărei aromă puternică plutea încă în aer. Mai aveam câteva ore până la plecare, așa că ne-am decis să vedem puțin împrejurimile.

– Hai să mergem la Ultimul Iepure, am propus eu. Am înțeles că nu trebuie ratat.

Tata nu se lăsa însă așa de ușor vrăjit de faima iepurelui. Îmi zise că nu-i chip să vizităm Harta Prost Desenată, Monumentul lui Oz, Grădina Culorilor și iepurele înainte de plecarea trenului, adăugând că muzeul din Vermillon avea cea mai însemnată colecție de sticle de Vimto¹ și, pe deasupra, luna și joia prezenta un gramofon.

---

¹ Băutură răcoritoare din fructe, originară din Anglia, de culoare mov (n.tr.)

– Paisprezece secunde din *Something Got Me Started*¹, spuse el, de parcă această legătură întâmplătoare cu roșul avea să-mi stârnească interesul.

Încă nu venise momentul să-i spun ce-mi doream.

– E foarte bătrân, am stăruit eu, căci citisem un pliant cu instrucțiunile de siguranță, intitulat *Cum să te bucuri pe deplin de experiența iepurelui*, și nu mai ești obligat să-l mângâi.

– Nu e vorba despre mângâiat, zise tata înfiorându-se. Ci despre urechi. În orice caz, continuă el, pot avea un trai liniștit și prosper și fără să văd iepurele.

Eram de aceeași părere. Doar că le făgăduisem celui mai bun prieten al meu, Fenton, și altor cinci amici că aveam să înregistrez numărul Taxonului Lagomorfei Singuraticice pe numele lor, să-și poată trece „văzut prin delegat“ în caietele lor de cercetași. Privilegiul îi costase douăzeci și cinci de cenți pe fiecare, din care cumpărasem lemn-dulce pentru Constance și o pereche nouă de șireturi sintetice roșii pentru mine.

M-am tocmit o vreme cu tata până ce, într-un final, s-a învoit să vizităm *toate* atracțiile orașului, după cum veneau la rând, pentru a economisi pielea de la încălțăminte. Iepurele era în coada listei, după Grădina Culorilor.

Odată luată hotărârea de-a vizita și iepurele, tata își văzu mai departe de ceaiul cu pâine prăjită și de numărul din *Spectrum*. Eu cercetam cu priviri leneșe încăperea sărăcăcioasă, în căutare de inspirație pentru ilustrata la care scriam. Dragonul Verde existase și înainte de Epifanie și, asemenea Colectivei, fusese martor la nenumărate întâmplări, fiecare mai roasă de vreme decât cea dinaintea ei. Pereții erau decojiți, tencuiala prinsese un mucegai uscat și sfărâmicios, fețele de masă din mușama erau roase până la pânză, iar tacâmurile fuseseră fie îndoite, fie rupte sau pierdute. Însă mirosul de pâine prăjită, șuncă și cafea, cordialitatea dezinvoltă a angajaților și sporovăiala zgomotoasă a străinilor care

---

¹ Cunoscut cântec al formației Simply Red, în traducere aproximativă „Ceva ce m-a întăritat“ (n.tr.)

legau prietenii trecătoare dădeau localului un farmec aparte, pe care ceainăriile respectabile de-acasă, din Jad-sub-Chartreuse¹, nu-l vor avea niciodată. Deși în localurile fără „specific coloristic“ nu existau reguli pentru dispunerea clientelei, mușterii se împărțiseră fără să bage de seamă pe zone strict cromatice. Singurul Ultraviolet primise o masă doar pentru el și câțiva Cenușii așteptau răbdători în prag să se elibereze o masă, cu toate că se mai găseau scaune libere.

Vizavi de noi stătea un cuplu Verde. Erau amândoi mai în vârstă și pesemne înstăriți, căci purtau veșminte verzi sintetice, făcându-și cunoscut devotamentul înflăcărat pentru nuanța lor cu un lux ostentativ și lipsit de gust, finanțat, fără îndoială, din alocația copilului. Îmbrăcămintea noastră avea o nuanță obișnuită pe care doar ceilalți Roșii o puteau percepe, astfel încât în ochii celor doi Verzi doar câteva Pete Roșiatice ne deosebeau de Cenușii, așa că eram deopotrivă disprețuiți. Or fi verdele și roșul culori complementare, dar noi și Verzii nu prea ne îndrăgim! Singurul lucru care ne unește e antipatia pe care-o purtăm Gălbuiilor.

– Băiete, rosti femeia Verde, ațintind lingura spre mine într-un chip cât se poate de nepoliticos. Adu-mi niște marmeladă!

M-am supus fără să crâcnesc. Atitudinea poruncitoare a femeii nu era ieșită din comun. Eram cu trei niveluri sub ei pe scara cromatică, ceea ce însemna că trebuia să-i slujim. Om fi fost noi mai jos în Orânduire, dar eram în fruntea ierarhiei tradiționale Roșu-Galben-Albastru și, pe deasupra, Roșiii puteau să se-nscrie în Consiliul sătesc, acolo unde Verzii, cu statutul lor corcit de Albastru-Galben, n-aveau ce să caute. Faptul ăsta îi enerva la culme și îi deosebea de prostănacii Portocalii, care-și acceptau condiția cu un amestec de timiditate și vioișie. Verzii nu puteau scăpa de impresia că nu erau tratați cu stima cuvenită. Lesne de înțeles: culoarea naturii le aparținea aproape în întregime și considerau că anvergura darului lor trebuia să oglindească poziția lor

---

¹ Chartreuse – culoare web situată între verde și galben, numită așa datorită asemănării cu culoarea verde a lichiorurilor franțuzești (n.red.)

în Colectivă. Doar Albaștrii mai puteau emite pretenții la această împărțire inegală a Spectrului, căci stăpâneau cerul, însă pretenția lor se întemeia pe o suprafață unitară, nu pe o varietate de nuanțe, iar norii le răpeau până și acest privilegiu.

Însă nu doar culoarea mea o încuraja pe femeie să fie porunci-toare. Sub Pata Roșie purtam o insignă inscripționată cu: „Învăț smerenia“. Mă pricopsisem cu ea după o altercație cu fiul Prefectului-Șef și trebuia s-o port o săptămână întregă. Dacă femeia ar fi fost mai înțelegătoare, m-ar fi scutit de corvoadă, pentru că aveam și o insignă „1000 de merite“. Dar nu se sinchisea – sau poate, pur și simplu, voia marmeladă.

Am luat borcanul de pe bufet, m-am înclinat respectuos și apoi mi-am văzut de vederea pe care o scriam. Înfățișa un pod vechi din Vermillon și, pentru cinci cenți în plus, cerul primise o nuanță deschisă de albastru. Dacă plăteam zece, aș fi putut să iau una cu iarba înverzită, însă vederea era destinată potențialei mele logodnice Constance Oxblood, care găsea supracolorarea vulgară. Familia Oxblood era de culoare veche și prefera, pe cât posibil, tonurile estomate, cu toate că avea bani să-și decoreze casa în cele mai bogate nuanțe. De-altminteri, vulgar i se părea cam orice, inclusiv familia Russett¹, pe care o etichetau drept *nouveau-couleur*. De-aici și condiția mea de „potențial logodnic“. Tata negociase o așa-zisă „semipromisiune“, ceea ce însemna că eram prima opțiune pentru Constance. Înțelegerea nu era întru totul reciprocă, dar se dovedea destul de avantajoasă: erau gata să treacă cu vederea faptul că eram un Russett și la doar trei generații distanță de Cenușiu, întrucât bănuiau că percepeam suficient de mult roșu, așa că nu puteam fi complet ignorat.

– Îți scrii deja lui Față-de-Pește? mă întrebă tatăl meu și zâmbi. Nu stă *chiar* așa prost cu memoria.

– Asta-i drept, dar, în ciuda numelui ei, e departe de-a fi statornică².

¹ Nuanță de roșu-cărămiziu, numele de familie al povestitorului (n.tr.)

² Joc de cuvinte ce are la bază numele Constance și cuvântul *constancy*, care înseamnă „constantă, statornicie“ (n.red.)

- Înțeleg. Iar îi dă Roger Castaniu târcoale?
- Ca musca la miere. Și nu-i mai spune Față-de-Pește.
- Mai vreau unt, interveni femeia Verde. Și n-o mai lungi de data asta!

Am terminat micul dejun, am împachetat ce mai era de împachetat și am coborât la recepție, unde tata a lăsat vorbă la portar ca bagajele noastre să fie duse la gară.

- Ce zi minunată, spuse directorul, în timp ce achitam nota.

Era un bărbat subțire, cu nas elegant și cu o singură ureche.

Faptul că își pierduse o ureche nu era atât de neobișnuit, căci se puteau sfâșia enervant de ușor, dar *era* ciudat că nu făcuse nimic pentru a și-o lipi la loc, căci era o procedură extrem de simplă. Mai curios era că-și purta Pata Albastră pe rever. Era bine-cunoscutul însemn neoficial al celor care „rezolvă o problemă” în schimbul unei sume de bani. Seara trecută, la cină, comandaserăm rac împlătoșat, pe care nu ni-l trecuse pe cartelă. Iar asta ne costase o jumătate de merit în plus, strecurată într-un șervețel.

- Fiecare zi e minunată, rosti voios tata.

– Așa este, răspunse directorul cordial, în timp ce schimbam impresii.

Noi am lăudat hotelul pentru curățenie și confort, el ne era recunoscător pentru că nu pătasem onoarea instituției printr-o conduită nepotrivită la masă ori vorbind cu glas tare în spații publice.

- Mergeți departe în dimineața asta?

– Spre Carminul de Răsărit.

Albastrul își schimbă brusc atitudinea. Ne aruncă o căutătură ciudată, ne înmână carnetul de merite și ne ură un viitor fericit și lipsit de evenimente, după care plecă să ajute pe altcineva. I-am dat bacșiș portarului, am verificat ora de plecare a trenului și am pornit către primul punct al itinerarului.

– Hmm, făcu tata, holbându-se la Harta Prost Desenată, după ce plățiserăm taxa de zece cenți pentru a intra în casa hărții, un locșor neîngrijit și totuși curățel. Nu pricep nimic din desenul ăsta.

Nu era mare scofală, dar numele i se potrivea de minune.

– Cred că de-aia a și supraviețuit de Băptizării, mi-am dat eu cu părerea.

Harta nu era doar extrem de năucitoare, ci și o adevărată raritate – alături de mult lăudata Viziune Geocromatică a Anteriorilor a fraților Parker, era singura hartă de dinainte de Epifanie. Și, cu toate astea, raritatea ei nu o făcea cu nimic mai interesantă. După câteva minute petrecute cu ochii lipiți de manuscrisul șters, nu descoperiserăm nimic interesant la ea. Fie nu-i înțelegeam toate subtilitățile, fie trebuia să ne luăm banii înapoi.

– Cu cât te uiți mai mult la ea, cu-atât mai ieftină devine intrarea, mă lămuri tata.

Am vrut să-l întreb cât mai trebuia să ne holbăm la ea ca să primim noi bani, dar m-am abținut.

Tata își vârî ghidul în buzunar, și am ieșit împreună în razele calde ale soarelui.

Deși ne fraieriseră cu zece cenți, am lăsat un feedback pozitiv, pentru că, la urma urmei, nu era vina curatorului că harta era plicticoasă.

– Tată?

– Da?

– De ce ne-a făcut vânt directorul hotelului?

– Se zvonește că Hotarele Îndepărtate sunt pătrunse de-un *dinamism*... nesocial, rosti tata într-un sfârșit, după ce chibzuise la întrebarea mea. Unii spun că bogăția evenimentelor duce la o gândire progresistă, amenințând astfel liniștea Stazei.

Un răspuns diplomatic bine ticluit, la care trebuia să reflectez mult în zilele următoare.

– Bine, dar *tu* ce crezi?

Un surâs îi străbătu chipul.

– Cred că ar trebui să vizităm Monumentul lui Oz. Să fie plictisitor ca magnolia și tot n-are cum să bată Harta Prost Desenată!

Am pornit în direcția muzeului, afundați în amestecul de îmbulzeală, vânzoleală, praf și căldură al străzilor din Vermillon. Negustori de tot soiul ne ațineau calea: ciobani cu animale domestice, băieți cu roabe, vânzători de apă, plăcintari, povestitori și ghicitori de greutate – în vreme ce, în prăvălii, dădeam de cei care se ocupau de nevoi pe termen lung: reparatori, vânzători de artefacte și de linguri, magazine de socotit, unde se făceau scăderi sau adunări. Moderatorii și crenelarii erau gata să-ți sară oricând în ajutor cu sfaturi privind Regulamentul. Am găsit chiar și-un magazin care comercializa rămășițe plutitoare și un altul specializat în genealogii. În toată învâlmășeala asta, am observat un număr neobișnuit de Gălbui, care urmăreau, probabil, să prevină negoțul clandestin de culori, de semințe sau fuga cu ustensile ascuțite.

Deși era un Centru Regional, Vermillonul era situat la marginea lumii civilizate. La răsărit se înălțau munții Piatra Roșie, iar singurele așezări umane erau avanposturi în genul Carminului de Răsărit. Întinderile nelocuite găzduiau o vegetație sălbatică, megafaună, sate pierdute bogate în zăcăminte de culoare reziduală intacte și, probabil, vreo bandă de nelegiuiți rătăcitori. Eram entuziasmat și îngrijorat deopotrivă, căci până-n urmă cu o săptămână nici *n-auzisem* de Carminul de Răsărit și nici nu-mi trecuse prin gând că aveam să petrec o lună cu „învățarea smereniei”. Prietenii mei primiseră cu groază vestea și își exprimaseră cu furie mocnită nemulțumirea față de felul cum eram tratat, susținând sus și tare că aveau să scrie o petiție dacă s-ar fi ostenit mai întâi să caute un creion.

– În Hotarele Îndepărtate o să găsești doar leneși, tolomaci și oameni șterși, îmi aruncase Floyd Pinken¹, care, la drept vorbind, avea toate metehnele pomenite.

– Și ferește-te de pierde-vară, de autoflagelați, de săritori de garduri și de maniaci sexuali, adăugase Tarquin, a cărui istorie familială l-ar fi recomandat pentru Hotare.

---

¹ Trimitere la formația britanică Pink Floyd (n.tr.)

Îmi spusese ră apoi că ar fi o nerozie să părăsesc siguranța satului chiar și pentru o clipă și că o săptămână petrecută în sălbăticia aia m-ar face să mănânc cu degetele, să stau gârbovit și să-mi crească părul nepermis de mult. Mă hotărâsem să mă-mprumut de la mătușa Beryl, de două ori văduvă, și să mă scap de misiunea asta, însă Constance nici nu voise să audă.

– Ce *anume* faci? mă întrebase când îi mărturisisem motivul plecării mele.

– Un recensământ al scaunelor, scumpa mea. Oficiul Central se teme că densitatea scaunelor a scăzut sub procentul admis de 1,8 pe cap de locuitor.

– Absolut *încântător*. Divanul se pune ca scaun sau e o pernă mai țeapănă?

Îmi zisese pe urmă că dădeam dovadă de îndrăzneală și de un curaj vrednic de laudă, așa că mă răzgândisem. Cum mă pregăteam să intru în familia Oxblood și aspiram totodată la rangul de Prefect, mă gândisem că excursia și numărul scaunelor, precum și o lună petrecută pe acel meleag înapoiat aveau să-mi prindă bine.

Monumentul lui Oz bătea Harta Prost Desenată în ce privea gradul de confuzie provocată privitorilor. Era un grup statuar de bronz reprezentând animale cu forme ciudate, înalt de doi metri și lat de unul și ceva. Potrivit ghidului, monumentul fusese tăiat în bucăți și aruncat în râu cu trei veacuri în urmă, în timpul deFaptizării, așa că din cele cinci figuri doar două mai puteau fi văzute astăzi. Cel mai bine înfruntase timpul un porc cu rochie și cu perucă, alături de care stătea un urs bulbos cu cravată la gât¹. Din celelalte trei figuri nu mai rămăseseră decât două picioare terminate cu gheare, tăiate de la glezne, ce nu puteau fi asociate nici unei făpturi din zilele noastre.

---

¹ Referire la păpușile Miss Piggy și Fozzie din *The Muppet Show* (n.tr.)

– Ochii porcului sunt prea mari, aproape umani la înfățișare, își dădu cu părerea tatăl meu. Și am văzut urși la viața mea, continuă el, dar nici unul nu purta pălărie.

– Se dădeau în vânt după antropomorfism, m-am încumetat eu, mizând pe-un fapt acceptat de toată lumea. Anteriorii aveau o sumedenie de obiceiuri greu de înțeles, dar, mai presus de orice, o predilecție pentru amestecul adevărului cu tot soiul de plăsmuiri, lucru care făcea dificilă cunoașterea trecutului. Știam că fusese sculptat în memoria lui Oz, însă dedicația de pe soclu era atât de ștearsă, încât monumentul părea să nu aibă nici o legătură cu restul cunoștințelor noastre despre Oz, fapt ce născuse o enigmă ispititoare. Organizațiile de Dezbateri își storseseră creierii cu „Enigma lui Oz” și publicaseră multe opusculi în paginile revistei *Spectrum*. Cu toate că echipele de fărâmari dezgropaseră rămășițele Omului de Tinichea, iar Orașul Smaraldelor¹ era în continuare un centru educațional și administrativ, nu exista nici urmă de cărămizi galbene, sintetice sau naturale, iar zoologii hotărâseră cu mulți ani în urmă că maimuțele nu pot zbura. Pentru mulți, Oz² era o născocire, una nespuse de stranie. Totuși, monumentul de bronz stătea mărturie, sucind mințile curioșilor.

Am trecut apoi iute pe lângă exponatele muzeului, stăruiind asupra câtorva, și ne-am oprit să căscăm gura la colecția de sticle de Vimto, la relicva unui Ford Fiesta, într-atât de rablagit, încât ne rănea privirea, și la un Turner, despre care tata zicea că „nu avea o zi bună”. Un etaj mai jos, am descoperit diorama reprezentând o tabără a Scursorilor, *Homo feralensis*, în mărime naturală, ce părea aievea. Sălbăticia și pofta lor trupească nestăvilită, ce șocau prin limpezimea redării, se bazau pe lucrarea lui Alfred Peabody *Șapte minute printre Scursori*. Nu eram singurii care se holbau la manechinele neînsuflețite. Alături de noi, un grup de

¹ Trimitere la cartea lui L.F. Baums *Vrăjitorul din Oz* (n.red.)

² În fapt, monumentul este dedicat păpușarului Frank Oz (cunoscut pentru păpușile din *Muppets* și Yoda din *Star Wars*), și nu vrăjitorului cu același nume. În plus, există și o adaptare *Muppets* la *Vrăjitorul din Oz*, ceea ce sporește, evident, confuzia. (n.tr.)